

การปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105

โดย : วิไลภรณ์ ชนกล้าชัย
กรมส่งเสริมการเกษตร

- ❖ การปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105
- ❖ การปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เพื่อไว้ผลผลิตสูง
- ❖ ไรต์ที่สำคัญ
- ❖ แบลงที่สำคัญ
- ❖ สัตว์ศัตรูที่สำคัญ
- ❖ การปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เพื่อใช้ทำพันธุ์
- ❖ การเก็บเกี่ยว
- ❖ การตากข้าว
- ❖ การนวดข้าว
- ❖ การเก็บรักษา

การปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105

ข้าวขาวดอกมะลิ 105 เป็นพันธุ์ข้าวหอมที่ได้จากการนำข้าวพันธุ์พื้นเมืองจากนาเกษตรกร อำเภอ บางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 199 รวง มาปลูกเพื่อศึกษาพันธุ์และได้ข้าวรวงที่ 105 ที่มีลักษณะ พิเศษ คือ มีกลิ่นหอม และเมล็ดอ่อนนุ่ม เมื่อนำมาหุงต้ม ดังนั้น จึงมีการปรับปรุงพันธุ์ให้บริสุทธิ์ตามหลัก วิชาการจนได้พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 และ รัฐบาลประกาศให้ขยายพันธุ์ส่งเสริมการปลูกได้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2502 เป็นต้นมา สำหรับพื้นที่ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่เหมาะสม ได้แก่ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลางบางพื้นที่

ลักษณะทั่วไป

1. เป็นข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง
2. เป็นข้าวต้นสูงประมาณ 140-150 เซนติเมตร
3. อายุเก็บเกี่ยว ข้าวจะออกดอกประมาณวันที่ 20 ตุลาคม และสุกแก่เก็บเกี่ยวได้ ประมาณวันที่ 20 พฤศจิกายน ของทุกปี
4. ระยะพักตัวของเมล็ด ประมาณ 8 สัปดาห์
5. ขนาดเมล็ดข้าวกล้อง ยาว 7.5 มิลลิเมตร กว้าง 2.1 มิลลิเมตรหนา 1.8 มิลลิเมตร
6. ลักษณะเมล็ดข้าวเปลือก เมล็ดเรียวยาว ก้านงอน สีฟาง

ข้อดี

1. มีกลิ่นหอม เมล็ดอ่อนนุ่มเมื่อนำมาหุงต้ม
2. ทนต่อสภาพแล้ง ทนต่อดินเปรี้ยวและดินเค็ม
3. คุณภาพการขัดสีดี เมล็ดข้าวสารใส แข็ง มีท้องไข่น้อย
4. หนวดง่าย เนื่องจากเมล็ดหลุดร่วงจากรวงได้ง่าย
5. เป็นที่ต้องการของตลาด ขายได้ราคาดี

ข้อจำกัด

1. ไม่ต้านทานโรคขอบใบแห้ง โรคใบสีส้ม โรคใบจุด สีน้ำตาล และโรคไหม้ และโรคใบหงิก
2. ไม่ต้านทานแมลงบั่ว เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
3. ต้นอ่อนล้มง่าย ถ้าปลูกในบริเวณที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง

การปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เพื่อใช้พาลผลิตสูง

1. คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ให้บริสุทธิ์ ไม่ให้มีเมล็ดพันธุ์อื่นหรือสิ่งเจือปน เช่น เมล็ดวัชพืชและเปอร์เซ็นต์การงอกสูง 80 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป

2. เลือกวิธีการปลูกและช่วงเวลาที่เหมาะสม

- ในเขตชลประทานที่ไม่มีปัญหาเรื่องน้ำ ควรทำนาดำหรือนาหว่านน้ำตามแผนใหม่ โดยนาดำให้เริ่มตกล้างกลางเดือน กรกฎาคม ปักดำต้นสิงหาคม แล้วข้าวจะออกดอกประมาณ 20 ตุลาคม และเก็บเกี่ยวได้ประมาณ 20 พฤศจิกายนของทุกปี ส่วนนาหว่านน้ำตามแผนใหม่ ให้หว่านประมาณปลายเดือนกรกฎาคม ถึงต้นเดือนสิงหาคม แล้วเก็บเกี่ยวในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน

- ในพื้นที่ฝนตกน้อยหรือฝนล่า ควรทำนาหว่านหรือนายอด โดยช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสมอยู่ระหว่างปลายเดือนกรกฎาคมถึงต้นเดือนสิงหาคม และข้าวจะเก็บเกี่ยวได้ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน

3. การเตรียมดินเพื่อปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105

- **นาหว่านข้าวแห้ง** ในสภาพดินร่วนปนทรายที่จังหวัดสุรินทร์และดินทรายปนดินร่วนที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จะเตรียมดินโดยการไถพรวนแล้วหว่านเมล็ดข้าวในอัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ จากนั้นคราดกลบและไถพรวนคลุม 1000 กิโลกรัมต่อไร่ จะทำให้ผลผลิตเฉลี่ยที่ได้สูงที่สุดถึง 500 กิโลกรัม/ไร่

● **นาดำ** จะต้องไถดะทิ้งไว้ประมาณ 15 วัน จึงไถแปรอีกครั้ง เพื่อกำจัดต้นอ่อนของวัชพืชที่งอกขึ้นมาใหม่แล้วคราดเพื่อต้นวัชพืชให้จมอยู่ใต้โคลน ในขณะที่เดียวกันก็เกลี่ยโคลนปรับระดับหน้าดินไปด้วย จะทำให้ระดับน้ำในแปลงนาท่วมคลุมวัชพืชได้อย่างทั่วถึง

นาดำ

● **นาหว่านน้ำตมแผนใหม่** มีวิธีการเตรียมดินที่ยุ่งยากกว่า 2 วิธีที่ผ่านมา โดยเริ่มจากการไถดะทิ้งไว้ประมาณ 15 วัน แล้วไถแปรทิ้งไว้อีก 7 วัน จากนั้นไถแปรอีกครั้งแล้วคราดเก็บเศษวัชพืชออกให้หมด หรือ เหยียบขี้คราดต้นเศษ วัชพืชต่างๆ ให้ลงไปอยู่ใต้โคลน แล้วจึงสูบลูกเห็บให้เรียบสม่ำเสมอ แบ่งแปลงย่อยขนาดกว้าง 3-5 เมตร ทิ้งไว้ 1 คืน แล้วจึงหว่านเมล็ด หลังจากนั้น 4-5 วันให้ทยอยปล่อยน้ำเข้าท่วมหน้าดิน เพื่อคลุมวัชพืชที่งอกตามระดับความสูงของน้ำจนถึงระดับประมาณ 10-15 เซนติเมตร ต้นข้าวจะเจริญเติบโตพอที่จะคลุมวัชพืชได้

นาหว่านน้ำตมแผนใหม่

● **นายอด** เป็นวิธีที่ไม่นิยมปลูกมากนัก แต่ถ้าจำเป็นจะต้องปลูกด้วยวิธีนี้ ในช่วงเตรียมดินจะต้องกำจัดวัชพืชออกให้หมด และหลังจากหยอดเมล็ดข้าวแล้วควรคลุมฟางทับในอัตรา 1000 กิโลกรัมต่อไร่ และเมื่อมีโอกาสได้รับน้ำฝนจะต้องเก็บกักน้ำให้ท่วมวัชพืช เพื่อกำจัดวัชพืชที่งอกมาใหม่

นายอด

4. ใช้เมล็ดพันธุ์อัตราที่เหมาะสม กล่าวคือ ถ้าเป็นนาหว่านข้าวแห้ง ควรใช้ในอัตรา 10-15 กิโลกรัมต่อไร่ นาหว่านน้ำตมแผนใหม่ 12-15 กิโลกรัมต่อไร่ วิธีหยอด 6-8 กิโลกรัมต่อไร่ และปักดำใช้ 4-7 กิโลกรัมต่อไร่

5. ควรใส่ปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสมและถูกวิธี ดังนี้

การใส่ปุ๋ยนาดำ ควรใส่ 2 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 ใส่ก่อนปักดำไม่เกิน 1 วัน หรือหลังปักดำประมาณ 10-20 วัน โดยใส่ปุ๋ยสูตร 16-20-0, 20-20-0, 28-22-0 หรือ 18-46-0 ในดินเหนียว และสูตร 16-16-8 ในดินทราย อัตรา 20-25 กิโลกรัมต่อไร่

ครั้งที่ 2 ใส่ก่อนข้าวออกดอกประมาณ 30 วัน (ประมาณวันที่ 20 กันยายนของทุกปี) โดยใช้สูตร 21-0-0 ในอัตรา 10-20 กิโลกรัมต่อไร่ หรือปุ๋ยยูเรียสูตร 46-0-0 ในอัตรา 5-10 กิโลกรัมต่อไร่

การใส่ปุ๋ยนาหว่านน้ำตมแผนใหม่ ควรใส่ 2 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 ใส่หลังหว่านข้าวแล้ว 20-30 วัน โดยใช้ปุ๋ยสูตร 16-20-0, 20-20-0, 18-22-0 หรือ 18-46-0 ในดินเหนียวและสูตร 16-16-8, ในนาดินทราย อัตรา 20-25 กิโลกรัมต่อไร่

ครั้งที่ 2 ใส่ในช่วงก่อนข้าวออกดอกประมาณ 30 วัน (ประมาณวันที่ 20 กันยายนของทุกปี) โดยใช้ปุ๋ยสูตร 21-0-0 ในอัตรา 10-20 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ ปุ๋ยยูเรียในอัตรา 5-10 กิโลกรัมต่อไร่

ส่วนการทำนาหว่านข้าวแห้งและนาหยอด ไม่ควรใช้ปุ๋ยเคมีเพราะจะทำให้ค่าตอบแทนไม่คุ้มค่า ถ้าจะใช้ให้ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักเท่านั้น

6. มีการป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรู

โรคที่สำคัญ

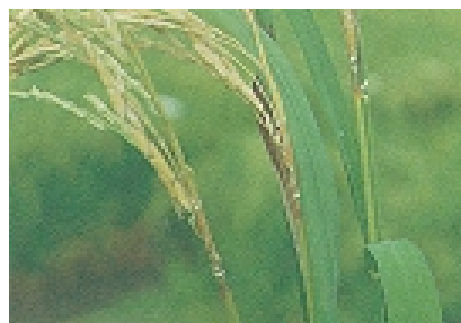
โรคไหม้และโรคคอรวงเน่า

เชื้อสาเหตุ : เชื้อรา

การป้องกันกำจัด : 1. ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราสูงเกินไป
2. ใช้สารเคมีฉีดพ่น ได้แก่ เบนเลท ฮีโนซาน ฉีดพ่น 2 ครั้ง โดยทิ้งระยะห่างกัน 7 วันในช่วงที่มีการระบาดของโรค

โรคไหม้

โรคคอรวงเน่า

โรคใบหงิก

เชื้อสาเหตุ : เชื้อไวรัส โดยมีเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเป็นแมลงพาหะ

การป้องกันกำจัด : ใช้สารเคมีประเภทดูดซึม ได้แก่ คาร์โบฟูราน หวานไนแปลงกล้า ในอัตรา 5 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใส่เพียงครั้งเดียวก่อนหว่านกล้า หรือ หลังจากข้าวงอกแล้วประมาณ 3-4 วัน

โรคขอบใบแห้ง

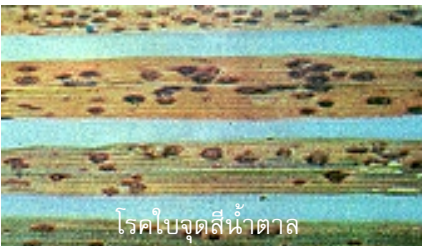

เชื้อสาเหตุ : เชื้อแบคทีเรีย

การป้องกันกำจัด :

1. ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนสูงเกินไป
2. ใช้สารเคมีจำพวกฟีนาซีน (Phenazine-5-oxide) โดยใช้ตามคำแนะนำในฉลาก

โรคใบจุดสีน้ำตาล

เชื้อสาเหตุ : เชื้อรา

การป้องกันกำจัด : ใช้สารเคมี ได้แก่ ซีรีแซน (Ceresan) หรือ ไตเทนเอ็ม 45 คลุกเมล็ดพันธุ์ก่อนนำไปปลูก

แมลงที่สำคัญ

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

การป้องกันกำจัด :

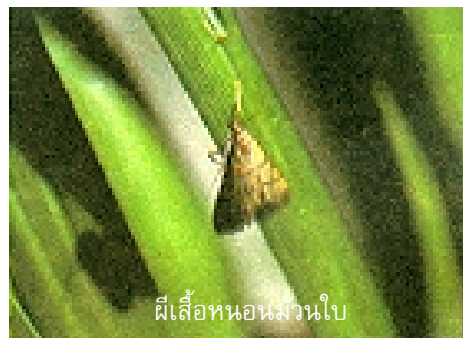
1. ใช้หลอดไฟชนิดเรืองแสง (นีออน) ล่อและเก็บตัวเต็มวัยของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลมาทำลาย
2. ใช้สารเคมีประเภทดูดซึม จำพวกคาร์โบฟูราน เช่น ฟุราดาน 3 วิดูราแทร์ โดยใช้ตามคำแนะนำในฉลาก

หนอนกอ

- การป้องกันกำจัด :
1. เผาตอซังข้าวหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้ว
  2. ใช้หลอดไฟชนิดเรืองแสงล่อและเก็บตัวผีเสื้อหนอนกอมาทำลาย
  3. ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ได้แก่ บี เอช ซี หรือ ฟูราดาน โดยใช้ตามคำแนะนำในฉลาก

หนอนม้วนใบ

- การป้องกันกำจัด :
1. ทำความสะอาดแปลงนา ไม่ให้เห็นที่อยู่อาศัยของหนอนม้วนใบ
  2. ใช้หลอดไฟชนิดเรืองแสงล่อแมลงและเก็บตัวผีเสื้อหนอนม้วนใบมาทำลาย
  3. ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ได้แก่ มาลาไธออน โดยใช้ตามคำแนะนำในฉลาก

แมลงสิง

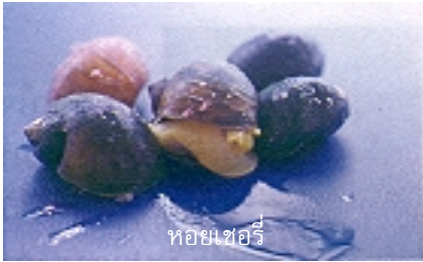

การป้องกันกำจัด :

1. ทำความสะอาดแปลงนาไม่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของแมลงสิง
2. ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ได้แก่ มาลาไธออน โดยใช้ตามคำแนะนำในฉลาก

สัตว์ศัตรูที่สำคัญ

หอยเชอร์รี่

หอยเชอร์รี่

ไข่หอยเชอร์รี่

การป้องกันกำจัด :

1. ในช่วงเตรียมดินหลังจากฝนตกใหม่ ๆ ควรปล่อยเปิดลงไป หากกินในแปลงนาและในขณะไถคราด ถ้าหากพบหอยเชอร์รี่ หรือไข่หอยเชอร์รี่ให้เก็บนำไปทำอาหารรับประทาน เลี้ยงเป็ดหรือทำลายทิ้ง
2. ในช่วงหลังไถคราดนาแล้ว ให้ใช้กิ่งไม้ปักไว้ตามมุมคันนา และนำหญ้าอ่อนไปวางล่อหอยเชอร์รี่ไปอาศัยอยู่และวางไข่ เพื่อความสะดวกในการกำจัดต่อไป
3. ใช้สารเคมีฉีดพ่น คือ คอปเปอร์ซัลเฟต (จุนลี) ชนิดผงสีฟ้า ใช้ในอัตรา 1 กิโลกรัมต่อไร่ ละลายน้ำแล้วจึงฉีดพ่นให้ทั่ว โดยระดับน้ำในแปลงนา ไม่ควรสูงเกิน 10 เซนติเมตร หอยเชอร์รี่จะตายหมดภายใน 24 ชั่วโมง

หนู

- การป้องกันกำจัด :
1. ทำความสะอาดแปลงนาไม่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของหนู
  2. ใช้ซิงค์ฟอสไฟด์ ซึ่งเป็นสารออกฤทธิ์เร็วในอัตรา 1 ส่วนต่อปลายข้าว 100 ส่วน แล้ววางไว้บริเวณรอบๆ แปลงนา ถ้าจำนวนหนอยังมีมากอยู่ ให้ใช้ราคูมิน หรือออร์พาริน ซึ่งเป็นสารออกฤทธิ์ช้า ในอัตรา 1 ส่วนต่อปลายข้าว 19 ส่วน แล้วนำไปใส่ภาชนะที่กันฝนได้ วางไว้ในบริเวณรอบๆ แปลงนา

นก

- การป้องกันกำจัด :
1. ใช้วิธีอีกได้แก่ การทำให้นกตกใจ โดยการไล่ใช้เครื่องมือสร้างขึ้นมา ทำให้เกิดเสียงดัง ทำหุ่นไล่กาไว้ในแปลงนาหรือใช้เทปคลาสเซสที่เสียแล้ว ซิงปักติดกับหลักไม้ให้สะท้อนแสงไล่่นก เป็นต้น
  2. ใช้สารเคมีไล่่นก เช่น เมซุรอลหรือเมทีโอคาร์บ 12 ซ่อนแกต่อไร่ ผสมน้ำ 20 ลิตร (1ปี๊ป) ฉีดพ่นครั้งแรกที่ข้าวเป็นน้ำนม หลังจากนั้นอีก 12 วันให้ฉีดพ่นซ้ำอีกครั้ง โดยสารเคมีนี้ จะไม่เป็นอันตรายต่อนก เพียงแต่ทำให้นกกินแล้วเซ็ดและบินหนีไปเท่านั้น

ไส้เดือนฝอย

อาการโรครากปมเนื่องจากไส้เดือนฝอย

- การป้องกันกำจัด :
- ไม่ควรปล่อยให้แปลงนาในระยะปลูกข้าวขาดน้ำและถ้าหากพบมีการระบาดของไส้เดือนฝอยให้รีบให้น้ำให้ท่วมแปลงนาในระยะหนึ่งเพื่อทำลายไส้เดือนฝอย

ปู

- การป้องกันกำจัด :
1. ใช้ต้นกล้าที่แข็งแรงมาปลูก โดยใช้กล้าที่มีอายุมากกว่า 30 วัน ขึ้นไป หรือ หลังจากปักดำข้าวแล้วให้ปล่อยน้ำออกจากแปลงนาทันที เมื่อต้นข้าวตั้งตัวได้แล้วจึงปล่อยน้ำเข้าอีกครั้ง
  2. ใช้สารเคมี ได้แก่ เอส - ไธออน เพนนิโตรไธออน ในอัตรา 40 ซีซีต่อไร่ ซึ่งจะให้ผลดีในการป้องกันกำจัดและไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำอื่น ๆ

การปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เพื่อใช้ทำพันธุ์

1. ขนาดพื้นที่ที่จะปลูกข้าวไว้ทำพันธุ์ ขึ้นอยู่กับปริมาณพันธุ์ข้าวที่จะปลูกในหน้าทั้งหมด โดยใช้อัตราส่วนดังนี้ คือ พื้นที่แปลงพันธุ์ 1 ไร่ต่อพื้นที่ปลูกประมาณ 50 ไร่
2. การเตรียมแปลงกล้า ควรกำจัดข้าววัชพืชที่เกิดจากเมล็ดข้าวที่ร่วงหล่นตกค้างในแปลงนาโดยการไถพรวน แล้วปล่อยน้ำให้ข้าวเรืองอก จากนั้นไถคราดกำจัดข้าววัชพืชให้หมด โดยแปลงนาที่ปลูกข้าวพันธุ์ดีนั้น ควรจะปลูกพันธุ์เดิมซ้ำทุก ๆ ปี
3. การเตรียมแปลงปักดำ ควรมีการกำจัดข้าววัชพืช เช่นเดียวกับแปลงกล้า และทำการปักดำข้าวกอละ 3 ต้น ระยะห่างประมาณ 25 เซนติเมตร และเว้นระยะระหว่างพันธุ์ 1 เมตร หรือคนละกระถางนา มีการใส่ปุ๋ยบำรุง ได้แก่ สูตร 16-20-0 หรือ 16-16-8 อย่างน้อยไร่ละ 20-25 กิโลกรัมต่อไร่
4. การกำจัดข้าวปน ควรทำ 3 ครั้ง คือ ครั้งแรกระยะแตกกอ โดยดูจากลักษณะการแตกกอ การชูใบ ความสูงของสีใบและต้น ถ้าพบที่ต้นผิดปกติ ควรตัดกอหรือต้นข้าวขึ้นทั้งครั้งที่ 2 ระยะออกดอกให้ตัดกอข้าวหรือต้นข้าวที่ออกดอกผิดเวลากับต้นข้าวข้างเคียง ครั้งที่ 3 ระยะข้าวส่วนใหญ่สุกเหลืองให้ตัดข้าวที่มีลักษณะเมล็ดผิดปกติทิ้งไป
5. เก็บเกี่ยวข้าวทันทีที่เมล็ดสุกจัด แล้วนำไปนวดทันทีไม่ควรตากฟ่อนข้างทิ้งไว้ในแปลงนา เพราะอาจจะถูกฝนทำให้เมล็ดข้าวเสื่อมคุณภาพได้
6. การนวดข้าว-การตากข้าว ควรแยกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ออกจากข้าวพันธุ์อื่น ๆ เมื่อตากแดดแห้งดีแล้วผัดให้สะอาดและบรรจุลงกระสอบเก็บไว้ในที่แห้งร่มและเย็น

การเก็บเกี่ยว

1. เก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม คือ ระยะที่ข้าวออกดอกแล้วประมาณ 30-35 วัน โดยรวงจะโน้มลง เมล็ดในรวงมีสีฟางหรือเหลือง โคนรวงมีเมล็ดเขียวบ้างเล็กน้อย ซึ่งเรียกว่า ระยะพลับพลึง เป็นระยะที่เมล็ดข้าวสุกแก่พอเหมาะ ทำให้ได้น้ำหนักเมล็ดสูง เปอร์เซ็นต์ข้าวเต็มเมล็ด ปริมาณมากและมีคุณภาพการสีดี
2. วิธีการเก็บเกี่ยว ก่อนถึงระยะเก็บเกี่ยว 10 วัน ควรระบายน้ำออกจากแปลงนาเพื่อให้ข้าวสุกแก่พร้อมกัน ส่วนวิธีการเก็บเกี่ยวนั้น สามารถทำได้ทั้งการเกี่ยวด้วยมือ และใช้เครื่องมือเก็บเกี่ยว ซึ่งจะให้ข้าวที่มีคุณภาพไม่แตกต่างกัน แต่ถ้ามีการปรับเครื่องจักรไม่เหมาะสมกับการทำงานอาจจะทำให้เกี่ยวไม่ได้ข้าวร่วงหล่นหรือเมล็ดแตกหักได้

การตากข้าว

เป็นการลดความชื้นในเมล็ดข้าวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม คือ 12-14 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเมื่อนำไปสีแล้วจะทำให้ได้คุณภาพการสีสูง และสามารถเก็บข้าวเปลือกไว้ได้นาน ซึ่งการตากข้าวมี 2 วิธีคือ

1. การตากข้าวก่อนนวด เป็นการตากข้าวในขณะที่เมล็ดอยู่ในรวง โดยการตากจะต้องคำนึงถึงคุณภาพข้าวที่ตากเป็นสำคัญ โดยทำให้ความชื้นพอเหมาะและข้าวมีความสะอาด ซึ่งมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

- ควรตากข้าวประมาณ 2-3 แดด
- การกองข้าวควรกองให้สูงประมาณ 50 เซนติเมตร
- หมั่นกลับกองข้าวเพื่อให้แห้งสม่ำเสมอทั้งกอง
- ในช่วงเวลากลางคืน ควรหาววัสดุปิดบังน้ำค้างหรือน้ำฝน โดยเฉพาะกองข้าวที่กองสูงๆ หรือกองตากแดดทิ้งไว้นาน ๆ เพราะจะทำให้เมล็ดมีรอยร้าว และข้าวแตกหักมากเวลาลี
- วิธีการตากข้าวที่เหมาะสมที่สุด คือ ทำราวแขวนตาก เพราะจะทำให้ข้าวถูกแดดสม่ำเสมอและไม่สกปรก

2. การตากข้าวหลังนวด เป็นการตากข้าวที่นวดออกจากรวงแล้ว โดยตากบนลานตากหรือบนพื้นที่มีวัสดุรองรับ การตากควรมีการกลับกองข้าวอย่างสม่ำเสมอ และในช่วงเวลากลางคืน ควรโกยข้าวมากองรวมกันแล้วใช้ภาชนะปิดกันน้ำค้างและน้ำฝน การตากวิธีนี้จะใช้เวลาในการตากประมาณ 1-3 วัน ขึ้นอยู่กับปริมาณข้าว

การนวดข้าว

เป็นการทำเมล็ดข้าวหลุดจากรวง ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติแตกต่างกันไปแต่ละท้องที่ เช่น การนวดด้วยเท้า ใช้กระบือย่ำ นวดโดยการฟาด โดยใช้รถแทรกเตอร์ย่ำ และนวดด้วยเครื่องนวดข้าว ซึ่งการนวดข้าวนั้นมีข้อควรคำนึง คือ ควรระมัดระวังการสูญเสียของข้าวเนื่องจากนวดไม่หมดหรือเมล็ดกระเด็นหายไป หรือถูกเครื่องนวดฟ่นเอาเมล็ดออกไป เป็นต้น ซึ่งหากไม่ได้ใช้เครื่องนวดจะต้องมีการทำความสะอาดเมล็ดข้าวเปลือกด้วย เพื่อลดสิ่งเจือปนที่ติดมากับข้าว

การเก็บรักษา

มีข้อควรปฏิบัติ ดังนี้

1. เมล็ดจะต้องสะอาดปราศจากสิ่งเจือปน ไม่เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคและแมลงศัตรู
2. เมล็ดแห้ง มีความชื้นไม่เกิน 14 เปอร์เซ็นต์
3. ยุ้งฉางจะต้องสะอาด มีตาข่ายป้องกันนก หนู และศัตรูอื่น ๆ อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีหลังคาปิดกันแดดและกันฝน
4. ถ้าเก็บรักษาโดยการบรรจุกระสอบควรใช้ไม้รองกระสอบควรวางสูงจากพื้นประมาณ 5-6 นิ้ว เพื่อป้องกันความชื้นจากพื้นดินหรือซีเมนต์

